

σκευτικήν ἀπιστίαν πλείονα σπουδαιότητα τοῦ φιλοσοφικοῦ σκεπτικισμοῦ. ὅμως καθὼς οἱ φιλόσοφοι ἀνασκευάζουσι τοὺς σκεπτικούς, εἶναι καλὸν καὶ οἱ εὐσεβεῖς ν' ἀνασκευάζωσι τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀπίστους ἀποδεικνύοντες ὅτι ἡ ὑπερκριτική τοῦ αἰῶνος ἡμῶν δὲν καταστρέφει τὴν ἀποκάλυψιν· οὕτω δὲ οὐ μόνον καταστασθήσονται σεβαστὴν τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ καὶ διαλύσονται τὰ νέφη τὰ ἐπιπροσθούνητα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς προκατειλημμένων τινῶν πνευμάτων. Ἐξεταστέον λοιπὸν πρῶτον ποῖαι εἶνε αἱ δυσκολίαι αἱ προβαλλόμεναι κατὰ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὅποια ἡ ἱστορία αὐτῶν καὶ ὅποια ἡ λύσις καὶ διασαφήσις τῶν δυσχερειῶν τούτων. Πρὸ παντὸς ὅμως ζητητέον τὴν πηγὴν, ἐξ ἧς πηγάζουσιν αὗται.

(Ἀκολουθεῖ).

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝ Τῇ ΔΙΑΛΕΚΤῳ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ.*

Ἄρ' ἐχάρην¹ ἄρθωπον² κ' ἐπῆρεν τ' ἀνοιγάρῃ κ' ἐπῆεν ἐκάτσει³ ἔς σὺ ρδάκωνος⁴ τὸ παλάτ' κ' ἔτρωεν κ' ἐπινεν γούς τ' ἐναγ χρόνον. Ἄμα ἄμον τ' ἐστάμωσαν⁵ τὰ μῆνας⁶ κ' ἤρθεν ἡμέρα ντὸ θά ἔρχουντον⁷ ὁ ρδάκων, ἄρθωπον ἄσσο φόβον ἀτ⁸ ἐνούνηζεν⁹ ὁ κἀμμένον¹⁰ ντὸ θά ἐντάζ¹¹. τσίγκι¹² ντὸ θά ἐρώτανεν ἄτον¹³ πιλέ¹⁴, κ' εἶπεν ἄτον. Ἄμα ἔζαν¹⁵ Θεοῦ οἰκονομίαν¹⁶ ἔτον νὰ ἐγουρταρεύκουτον¹⁷. Ἐκεῖν' τῇ βραδύνῃ ἤρθον εἷνας γέρος ἐφτωχός κ' ἐπαρκαλέσεν νὰ μοναζέ¹⁸ ἄτον. Ἄτος πάλ¹⁹ ἐπόνεσεν τὸν ἐφτωχὸν κ' ἐμόνασεν ἄτον καὶ αἶτε θά ἐθεῖνεν ἄτον²⁰ ἔς ἕναν ὁτάν²¹ ἄτος²² ἐθέλεσεν κ' εἶπεν. «Ἐγὼ ἀδᾶ²³ ἔς σὴμ πόρταν ἀπ' ὀπίσ' θά κείμην. Ἄρ' ἐφῆκεν ἄτον νὰ κείται ἔς σὴμ πόρταν ὀπίσ' καὶ κᾶ²⁴ κ' ἐκεῖνος ἐπῆεν ἐπεσεγ κᾶ²⁵. Τὴν νύχταν ἤθεν ὁ ρδάκων κιάπ' ἐξ ἡμερίαν²⁶ ἐκούκ' σεν²⁷:

«Ἐναν τίκαλον²⁸.

Ἐφτωχὸν πάποπές²⁹ εἶπεν:

«Ἐναν ὦδόν³⁰ τῆς ὄρνης³¹.

«Δύο τίκαλα» ἐκούκ' σεν ὕστερα ὁ ρδάκων.

«Δίκερον ὁ κρίαρον³², ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης» εἶπεν ἐφτωχόν.

*) Ἰδε ἀριθ. 28, σελ. 543—545.

1) Λοιπὸν ἐχάρη. 2) ὁ ἄρθωπος. 3) ἐκάθισε. 4) εἰς τοῦ ρδάκωνος. 5) ὡς ἐπληρώθησαν. 6) οἱ μῆνες. 7) καθ' ἣν ἤθελεν ἔλθῃ. 8) ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ. 9) ἐσκέπτετο. 10) κατ' ἐμμένον 11) τί θέλει πράξῃ. 12) διότι· ἡ λέξις Τουρκική. 13) τὸ τί ἤθελε τὸν ἐρωτήσῃ. 14) ἀκούμῃ· ἡ λέξις Τουρκική. 15) πάλιν. 16) ἡ αἰτ. ἀντὶ τῆς ὀνομ. 17) νὰ ἐσώζετο· τὸ ρῆμα γουρταρεύκουμαι ἔχει ρίζαν Τουρκικὴν ἀλλὰ κατὰλήξιν ἐλληνικὴν. 18) νὰ τὸν μοναζέῃ, τ. ἔ. νὰ τῷ παράσχῃ κατάλυμα. 19) καὶ αὐτός. 20) καὶ ἐνῷ ἤθελεν τὸν βάλῃ. 21) εἰς μίαν κάμαραν. ἡ λέξις δὲ αἶτε εἶνε Τουρκική. 22) οὐκ, δὲν. 23) ἐδῶ. 24) ἀπ' ὀπίσω· τὸ σ' πρόφερε ὡς ch. 25) ἐπλάγισσε. 26) κιάπ' ἐξω μερεῖα. 27) ἐφώναζε. 28) ἀντίκαλον, 29) καὶ ὁ πτωχὸς ἀπὸ μεσα. 30) ὦδόν. 31) τῆς ὄρνιθος. 32) δίκερος ὁ κρίαρος.

«Τρία τίκαλα» ἔζαν' ἐκούκ' σεν ὁ ρδάκων· κ' ἐφτωχὸν πα ἀποπέσ' εἶπεν:

«Τρίποδο ἢ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης».

«Τέσσαρχα τίκαλα» ἐκούκ' σεν ὕστερα ὁ ρδάκων· κ' ἐφτωχὸν πα εἶπε:

«Τεσσαράποδον τὸ ἀελάδ¹, τρίποδον ἢ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης».

«Πέντε τίκαλα» ἐκούκ' σεν ὕστερα² ὁ ρδάκων· κ' ἐφτωχὸν ἔς ἀτό πα³ ἐδῶκεν τὴν ἀπάντησιν κ' εἶπεν:

«Πέντε δάχτυλα τ' ἄρθωπ', τεσσαράποδον τ' ἀελάδ⁴, τρίποδον ἢ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης».

«Ἐξ τίκαλα» κουύζ⁴ ὕστερα ὁ ρδάκων ἀπ' ἐξ⁵, κ' ἐφτωχὸν πα ἀποπέσ' λέϊ⁶:

«Ἐξ στούρια⁶ νούρανοῦ, πέντε δάχτυλα τ' ἄρθωπ' τεσσαράποδον τ' ἀελάδ⁷, τρίποδον ἢ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης».

Ὑστερία ἔζαν' κουύζ⁸ ὁ ρδάκων ἀπ' ἐξ⁹:

«Ἐφτά τίκαλα» κ' ἐφτωχὸν πα δι⁷ τὴν ἀπάντησιν ἀποπέσ' καὶ λέϊ:

«Ἐφτά δίπλες τούρανοῦ⁸ ἐξι στούρια τούρανοῦ, πέντε δάχτυλα τ' ἄρθωπ', τεσσαράποδον τ' ἀελάδ⁹, τρίποδον ἢ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης».

«Ὅχτώ τίκαλα» ἐκούκ' σεν ἔζαν' ὁ ρδάκων· κ' ἐφτωχὸν πα εἶπεν:

«Ὅχτώ τσάφᾶ¹ τ' αἰτοῦ² ἐφτά δίπλες τούρανοῦ, ἐξι στούρια τούρανοῦ, πέντε δάχτυλα τ' ἄρθωπ', τεσσαράποδον τ' ἀελάδ³, τρίποδον ἢ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης».

«Ἐννέα τίκαλα» ἐκούκ' σεν ὕστερα ὁ ρδάκων· κ' ἐφτωχὸν πα εἶπεν:

«Ἐννέα μῆνας βαστάζ⁴ ἡ κόρη τὸ παιδί⁵ ν', ὁχτὼ τσάφᾶ τ' αἰτοῦ, ἐφτά δίπλες τούρανοῦ, ἐξιστούρα τούρανοῦ, πέντε δάχτυλα τ' ἄρθωπ', τεσσαράποδον τ' ἀελάδ⁶, τρίποδον ἢ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης».

Ὑστερα ἔζαν' ἐκούκ' σεν κ' ἐφτωχὸν παλ' εἶπεν:

«Δέκα τίκαλα» κ' ἐφτωχὸν παλ' εἶπεν:

«Δέκα πάρθενες κοραὶ³ ἐννέα μῆνας βαστάζ⁴ ἡ κόρη τὸ παιδί⁵ ν', ὁχτὼ τσάφᾶ τοῦ αἰτοῦ, ἐφτά δίπλες τούρανοῦ, ἐξιστούρα τούρανοῦ, πέντε δάχτυλα τ' ἄρθωπ', τεσσαράποδον τ' ἀελάδ⁶, τρίποδον ἢ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἕναν ὦδόν τῆς ὄρνης».

«Ἐνδεκα τίκαλα» κουύζ⁸ ἔζαν' ὁ ρδάκων· κ' ἐφτωχὸν πα λέϊ:

«Ἐνδεκα μῆνας βαστάζ⁹ ἡ φορὰ τὸ πουλάρ¹⁰, δέ-

1) Τὸ ἀελάδι, ἡ ἀγελὰς. 2) ὕστερον. 3) καὶ εἰς τοῦτο. 4) τ. ἔ. κουύζει, φωνάζει. 5) λέγει. 6) ἐξ ἀστέρια. 7) δίδει. 8) ἐπὶ τὰ στρώματα τούρανοῦ.

1) Γάμφοι ὄνυχες. 2) τοῦ αἰτοῦ. 3) παραλάσσει ὁ τοιςμὸς ἐν τῷ δέκα πάρθενες κοραὶ—ἵνα συμφωνήσῃ πρὸς τὸν ρυθμὸν ἄλλων, οἶον τοῦ—πέντε δάχτυλα τ' ἄρθωπ'—ἐξιστούρα τούρανοῦ—ἐφτά δίπλες τούρανοῦ—ὁχτὼ τσάφᾶ τ' αἰτοῦ.

κα πάρθενες κοραί, ἐννέα μῆνας βραστήζ' ἡ κόρη τὸ παιδί'ν, ὅχτω τσάφα τοῦ αἵτου, ἐφτά δίπλες τούρα-
νοῦ, ἐξιστούρα τούρανοῦ, πέντε δάχτυλα τ' ἀρθώπου, τεσσαράποdon τ' ἀγελάδ', τρίποdon ἡ τράπεζα, δίκε-
ρον ὁ κρίαρον, ἔναν ὠδὸν τῆς ὄρνης».

«Δώδεκα τίκαλα» ἐκούκ'σεν ἀτότε ἄγρα ἄγρα¹
ὁ ρδάκων ἄμα ἐφτωχὸν ἀποπέσ' ἔξ'ν' ἐδῶκεν τὴν
ἀπάντησιν κ' εἶπεν ἄτον:

«Δώδεκα μῆνας ἔχ'»² ὁ χρόνος ἐνῆκα μῆνας βρα-
στήζ' ἡ φοράδα τὸ πουλάρ', δέκα πάρθενες κοραί, ἐν-
νέα μῆνας βραστήζ' ἡ κόρη τὸ παιδί'ν, ὅχτω τσάφα
τοῦ αἵτου, ἐφτά δίπλες τούρανοῦ ἐξιστούρα τούρα-
νοῦ, πέντε δάχτυλα τ' ἀρθώπ', τεσσαράποdon τ' ἀε-
λάδ', τρίποdon ἡ τράπεζα, δίκερον ὁ κρίαρον, ἔναν
ὠδὸν τῆς ὄρνης».

Κιζμον³ τ' ἐτελείωσεν ἀπὸ τὸν λόγον ἐκατερέθεν⁴
τὸ ρδάκων κ'εἶπεν ἄτον ἀνὰ ἵνεσαι⁵ λιθρά' κιζπομέντς⁶
ἔς σὸν τόπο ς'» κ' ἐκείνος πα ς' σὸ κιφάλλ' ἀπέν' ⁷
ἔέντον⁸ λιθάχ' κ' ἐπέμ'νεν ἔς σὸν τόπον ἄτ'. Ἄμον
τ' ἡμέρωσεν⁹, ἐφτωχὸν ἐνοιξεν¹⁰ ἀγάλα γάλα¹¹ τῆμ
πώρταν κ' ἐπῆεν ἐδέθεν¹², σίτ' ἐκοιμοῦντον ἀκόμαν
ἀρθωπον, τίναν¹³ θά ἐτρωεν ὁ ρδάκων. Ἄτος πα¹⁴
ἄμον τ' ἐγνέφ'σεν¹⁵ κ' εἶδεν πῶς ἐφτωχὸν ἄλλο κ'
ἔτον¹⁶, κι' ὁ ρδάκων πα ἔστεκεν λιθάχ', ἐγρίκ'σεν¹⁷
πῶς ὁ Χριστὸν ἔτον ἐκείνος π' ἐγουράρεψεν ἄτον¹⁸
ἐθυμίασεν τὸν τόπον ποῦ καὶ κα¹⁹ ἐκοιμήθην²⁰ καὶ
τὰ ποδαρέας ἄτ' ²¹ ἔσα ἰχόνά ἀπαγκέσ' ²² (τσίγκι²³
ἔχόντ'σεν ἐκεῖν' τῇ νύχταν), ἔχτισεν ἐκεκ²⁴ παρα-
κλήσ' κ' ἐδόξασεν τὸν Θεόν, π' ἐγουράρεψεν ἄτον
ἀσσὸ τρανὸν τὸγ κίνδυνον.

Ἐν τῇ ἀναλίζει τοῦ μύθου τούτου παρατηροῦμεν
τὰ ἐξῆς σχετικὰ σημεῖα πρὸς τὴν ἀρχαίαν μυθολο-
γίαν:

Α') Ὡς περ δώδεκα ἀναφέρονται οἱ κύριοι ἄθλοι
τοῦ Ἡρακλέους, οὕτω δώδεκα προβάλλονται καὶ ἐν-
ταῦθα ζητήματα, ὧν ἡ λύσις ζητεῖται ὡς ἀνταπό-
δοσις τῆς ὑπὸ τοῦ δράκοντος γενομένης τῷ ἀνθρώπῳ
χάριτος διὰ τῆς ἐπὶ ἐν ἔτος (ἦτοι δώδεκα μῆνας)
περατάσεως τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Καθὼς δὲ ὁ Ἡρακλῆς
διὰ τῶν ἁθλῶν εὐεργετικώτατος ἀπέβη τῇ ἀνθρωπύ-
τητι, ἀπαλλάξας αὐτὴν πολλῶν κακῶν, οὕτω καὶ ὁ
ἐν τῷ προκειμένῳ μύθῳ ὑπὸ μορφῇ πτωχοῦ γέρον-
τος παριστάμενος Ἰησοῦς Χριστὸς εὐεργετικώτατος
ἀπέβη τῇ ἀνθρωπότητι, ἀπαλλάξας τὸν ἀνθρώπον
ἀπὸ τοῦ δράκοντος, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τοῦ
πονηροῦ. Ἡ μόνη παρατηρουμένη διαφορὰ ἐστίν, ὅτι
ἐν μὲν τῷ μύθῳ τοῦ Ἡρακλέους παρίσταται οὗτος

διὰ τῆς σωματικῆς αὐτοῦ ρώμης καταβάλλων τὰ
κακὰ, ἐνταῦθα ὁμως ἐπειδὴ ὁ ἥρωες ἐστὶ θεάνθρωπος,
ἀρκεῖ καὶ μόνος, ὁ λόγος αὐτοῦ ἵνα καταβάλῃ τὸ κα-
κόν. Περαιτέρω παρατηρητέον, ὅτι καθὼς ὁ τοὺς δώ-
δεκα ἄθλους τῷ Ἡρακλεῖ ἐπιβαλὼν ἐστὶ βασιλεὺς
κραταῖος, ὁ Εὐρυσθεὺς ἐν Μυκῆναις, οὕτω καὶ ὁ δρά-
κων παρίσταται ἐνταῦθα κεκτημένος δύναμιν φοβε-
ρὰν ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ, συγχρόνως δὲ μετέχων
τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀφοῦ παρίσταται ὁμιλῶν καὶ
κέκτηται καὶ οὗτος ἀνάκτορον πλήρες παντός ἀγα-
θοῦ, ὅπερ, οἶνεῖ τὸ σύμβολον τοῦ κράτους καὶ τῆς
ισχύος αὐτοῦ, ἀπολλίσιν ἄμα τῇ λύσει τῶν ὑπ' αὐτοῦ
προταθέντων δώδεκα ζητημάτων. Καθὼς δὲ ὁ Ἡρα-
κλῆς διὰ τῶν δώδεκα αὐτοῦ ἁθλῶν ἀπαλλάσσεται τοῦ
ζυγοῦ τοῦ Εὐρυσθέως καὶ καθίσταται ἀθάνατος, συγ-
χρόνως ὁμως ἀπαλλάσσει καὶ τὴν ἀνθρωπότητα πολ-
λῶν κακῶν, οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, σάρκα ἄν-
θρώπου ἐπὶ τῆς γῆς λαβὼν, πρῶτον μὲν ἀπαλλάσσει
αὐτὸν ὡς ἀνθρώπον ἀπὸ τῶν πειρασμῶν τοῦ διαβόλου
καὶ νικᾷ τὸν θάνατον, εἰτα δὲ σώζει καὶ τὴν ἀνθρω-
πότητα ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Β') Ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ δράκοντος συμβολικὴ παρά-
στασις τοῦ πονηροῦ ἐστὶν ἀρχαιοτάτη. Οὐδεὶς ὁ ἀγ-
νοῶν, ὅτι ὑπὸ μορφῇ ὄφεως παρίσταται ἐξαπατῶν
ὁ διάβολος τὴν Εὐάν, ὥστε αὕτη ἐγεύθη τοῦ καρ-
ποῦ τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ. Περαιτέρω
γιγνώσκωμεν ἐκ τῆς μυθολογίας, ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἐφό-
νευσε τὸν Λάδωνα, τὸν υἱὸν τοῦ Τυφῶνος καὶ τῆς Ἐχί-
δνης (κατ' ἄλλους τοῦ Φόρκυος καὶ τῆς Κητοῦς) ἦτοι
δράκοντα¹ φιλάττοντα τὰ χρυσὰ μῆλα ἐν τοῖς κήποις
τῶν Ἑσπερίδων καὶ φέροντα ἐκατὸν κεφαλὰς ἀποδι-
δούσας ἐκάστην ἴδιον φοβερόν συριγμόν. Προσέτι γνω-
στὸν τυγχάνει ἐκ τῆς μυθολογίας, ὅτι εἰς ἐκ τῶν δώ-
δεκα ἁθλῶν τοῦ Ἡρακλέους ἐστὶ καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ φόν-
τος τῆς Λερναίης Ὑδρας, περὶ ἧς λέγεται, ὅτι ἔφερε
κεφαλὴν χρυσήν. Πρὸς τοῦτους ἀναφέρεται περὶ τοῦ
Ἡρακλέους, ὅτι πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς ὠραίας Διανει-
ρας, τῆς θυγατρὸς τοῦ Καλυδωνίου βασιλέως Οἰνέως,
ὁποχρεωθείς ἐν' ἀνταγωνισμῷ πρὸς τὸν ἀντεραστὴν αὐ-
τοῦ Ἀχελῶν, κατέβαλε μὲν αὐτόν, ἐπειδὴ ὁμως
οὗτος καὶ ἡττηθεὶς μετεβλήθη εἰς φοβερὸν δράκοντα,
ὁ Ἡρακλῆς ἐπιτίθεται γενναίως καὶ κατὰ τοῦ τοιοῦ-
του τέρατος μέχρις οὗ, ἀναγκάσας αὐτὸ ἵνα μετα-
βληθῇ εἰς βοῦν, ἐνίκησεν αὐτόν καὶ πάλιν καὶ ἀφαι-

1) Ἀγρίως. 2) Προφέρεται ὅχι καὶ λέγεται ἀντὶ τοῦ ἔχει.
3) καὶ ἄμα, καὶ καθὼς. 4) κατηράσθη. 5) νὰ γίνῃσαι. 6) καὶ
ἀπομένεις. 7) εἰς τὸ κεφάλι ἐπάνω τ. ἔ. παρευθὺς. 8) ἐγένετο.
9) καθὼς ἐξημέρωσεν. 10) ἡνοιξεν. 11) ἀγάλα ἀγάλα. 12)
κιζάρχε κ' ἐφυγε. 13) τὸν ὀποῖον. 14) καὶ αὐτός. 15) ἄμα ἐξύ-
πνησε. 16) πλέον δὲν ἦτο. 17) ἐνόησε. 18) ὅστις [τὸν] ἡλεούε-
ρωσε, τὸν ἔσωσε. 19) ὅπου κοντά. 20) ἐκοιμήθη. 21) καὶ τὰ
ἰχνη τῶν ποδῶν του. 22) ἐπάνω εἰς τὰ χιόνια. τὸ δὲ ἰχόν' α'
καὶ κατωτέρω τὸ ἐχόντ'σεν πρόφερε chonā, echonstsen. 23)
διότι ἡ λέξις Τουρκικῇ. 24) ἐκεῖ κοντά.

1) Τοῦτον φονευθέντα κατέταξεν ἡ Ἡρα μεταξὺ τῶν ἀστέρων
πλησίον τοῦ βορείου πόλου. Κατ' ἄλλην ὁμως τοῦ μύθου παρά-
δοξιν ἐκόμισε τὰ χρυσὰ τῶν Ἑσπερίδων μῆλα ὁ Τίταν Ἀτλας,
ὁ ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν Οὐρανὸν φέρων, ἀφοῦ τὸ βάρος αὐτοῦ ἀνέλα-
θεν ὁ Ἡρακλῆς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ. Κατ' ἄλλους ὁ
ἀστὴρ οὗτος ἦν ὁ δράκων ἐν ᾧ γίγαντες ἐν τῇ κατὰ τῶν νέων
θεῶν μάχῃ αὐτῶν ἐξεσφενδόνθησαν κατὰ τὰς Ἀθηνᾶς, αὕτη δ'
ἐρρίψεν αὐτόν πρὸς τὸν οὐρανὸν οὕτως, ὥστε προσεκολλήθη τῷ
βορείῳ πόλῳ. Ἄλλοι πάλιν παραδέχονται, ὅτι οὗτος ἦν ὁ ὑπὸ
τοῦ Κάδμου φονευθεὶς δράκων, ἐν ᾧ ἄλλοι πάλιν θεωροῦσιν αὐτὸν
ὡς τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος φονευθέντα: Πύθωνα. Περὶ τοῦ δρά-
κοντος τοῦ φύλακος τῶν χρυσῶν μῆλων τῶν Ἑσπερίδων ἴδε καὶ
Ὁβιδ. Μεταμ. 11, στίχ. 33 (ἐκδ. Siebelis 1885).

ρέσας τὸ κέρας αὐτοῦ ἐδωρήσατο αὐτὸ τῷ Θεῷ τῆς ἀφθονίας καὶ αὕτη ἐπλήρωσεν αὐτὸ ἐκ τοῦ ἑαυτῆς πλούτου. Τελευταῖον ἀναφέρομεν, ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγεται περὶ τοῦ Ἡρακλέους καὶ ὅτι ἐν τῇ παιδικῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ κατέπνιξε τοὺς ὑπὸ τῆς Ἡρας ἀποσταλέντας δύο ὄφεις, ἵνα κατεπνίξωσιν αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἴφικλῆν. Ἴδε Πινδ. Νεμ. I. Σίχ. 50—70, καὶ Ἀπολλοδ Βιβλιοθ. (ἐκδ. Bekker 1054) σελ. 49 « τοῦ δὲ παιδὸς ὄντος ὀκταμηνιαίου δύο δράκοντας ὑπερμεγέθεις Ἡρα ἐπὶ τὴν εὐνὴν ἐπεμψε » διαφθαρῆναι τὸ βρέφος θέλουσα . . . Φερεκύδης » δὲ φησιν Ἀμφιτρύωνα βουλομένον μαθεῖν ὁπότερος » ἦν τῶν παίδων ἐκείνου, τοὺς δράκοντας εἰς τὴν εὐνὴν ἐμβάλειν καὶ τοῦ μὲν Ἴφικλέους φυγόντος, τοῦ δὲ Ἡρακλέους ὑποστάντος, μαθεῖν ὡς Ἴφικλῆς ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

Ὅτι δὲ ὁ δράκων ἀνέκαθεν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ πράγματι ἐστὶ, φοβερὸν κακόν, τοῦτο δῆλον γίνεται οὐ μόνον ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἀποδομένων αὐτῷ ἐπιθέτων « φοινήμεντα » (Ἰλ. M. 202), « αἰόλον ὄφιν . . . Διὸς τέρας αἰγιόχοιο » (αὐτόθι 208—209), ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων χωρίων τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, οἷα τὰ ἐξῆς :

κυάνεοι δὲ δράκοντες ὀρωρέχατο προτὶ δειρὴν
τρεῖς ἐκάτερθ', ἱριδῖον εὐικότες, ὥς τε Κρονίων
ἐν νέφει στήριξε, τέρας μερόπων ἀνθρώπων!

(Ὀμ. Ἰλ. A. 25—29)

καὶ

Ὡς δὲ δράκων ἐπὶ χειρὶ ὀρέστερος ἄνδρα μένησιν,
βεδρωκῶς κακὰ φάρμακ'. ἔδου δὲ τέ μιν χόλος αἰνός,
σμερδαλέον δὲ δέδορκεν ἐλίσσόμενος περὶ χειρὶ
ὥς! Ἐκτῶρ ἄσδεστον ἔχων μένος οὐχ ὑπεχώρει
πύργῳ ἐπὶ προὔχοντι φαινήν ἄσπιδ' ἑρείδας
(Ἰλ. X. 93—98).

Σημειωτέον, ὅτι ἐκ τῶν τελευταίων τούτων στίχων δηλοῦται τὸ μὲν τὸ ὀλέθριον τοῦ δράκοντος πρὸς τοὺς ἀνθρώπους (πρβλ. ἄνδρα μένησιν, βεδρωκῶς κακὰ φάρμακ'), τὸ δὲ τὸ φοβερὸν καὶ ἀτρόμητον² αὐ-

1) Πρβλ. καὶ Ἰλ. A. 38—41 :

... αὐτὰρ ἐπ' αὐτοῦ
κυάνεος ἐλέλικτο δράκων, κεφαλὰ δὲ οἱ ἦσαν
τρεῖς ἀμυστρεφές, ἐνδὲς αὐγένης ἐκπεφυγῆται.

2) Ὅτι ἐν γένει ὁ ὄφας ἀνέκαθεν φόβον ἐνεποιεῖ, δῆλον γίνεται καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς: Ὁ Κέρβερος ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ ἀντὶ τριῶν ἔφερον ὄφεις καὶ τὴν οὐρὰν αὐτοῦ ἀπέτελει ὄφας τῆς δὲ χυμαίρας φοβερός δράκων. Καὶ περὶ τῶν Μαινάδων λέγεται, ὅτι ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ, ὃν ἐνέπνεεν αὐταῖς ὁ Βάκχος, ἔχρουσαν πρὸς αὐτοῦ φέρουσαι τὴν κόμην δι' ὄφειον περιπεπλεγμένην καὶ τοὺς ὄμους διὰ δορᾶς ἐλάφου κεκαλυμμένους. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς δορᾶς αὐτῆς τῆς ἐλάφου (Vεβρίδος) διακρίνει τις πολλάκις ὄφεις. Καὶ τὰς Ἐρινύδας εἰσέτι παρίστα ἡ ἀρχαιοτέρα τέχνη μετὰ κόμης δι' ὄφειον περιπεπλεγμένης, αἰμασσόντος φοβεροῦ προσώπου, μέλανος καὶ καθημιγυμένου ἐνδύματος, μετὰ λαμπάδων ἡ μαστιγῶν ἐξ ὄφειον περιπεπλεγμένων, ἡ μετ' ἐγγειριδίων ἐν χερσίν, ἐν ᾗ ἡ ὑψηλότερα τέχνη, ἥτις ἀνυψώσεν εἰς τὸ ἰδανικὸν τοῦ ὠραίου πᾶν τὸ φοβερὸν καὶ τρομερόν, ἀπεικόνιζεν αὐτὰς ὡς σθεαράς, σθεαμὸν καὶ φόβον ἐμπούσας θεᾶς μετὰ λαμπάδων, ἐγγειριδίων καὶ τῶν τοιούτων. Καὶ ἡ Σκύλλα ὡσαύτως ἔφερον οὐράν

τοῦ (πρβλ. σμερδαλέον δὲ δέδορκεν). Ἀλλοτε πάλιν ὁ δράκων ὡς ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τοῦ τρόμου, ὃν καὶ μόνῃ ἡ ὄψις αὐτοῦ ἐμποιεῖ, παρίσταται ὡς φύλαξ πολυτίμων πραγμάτων. Οὕτω π. χ. ὁ Ἰάσων, ἵνα λάβῃ παρὰ τοῦ Αἰήτου τὸ χρυσοῦν δέρας, ὥφειλεν ἵνα φονεύσῃ τοὺς φυλάττοντας αὐτὸ δράκοντας. (πρβλ. Εὐρ. Μήδ. στίχ. 479—482. Ἐτι δὲ καὶ νῦν, ὅταν ἴδῃ τις κατ' ὄναρ, ὅτι εὐρηταί που κατακεχωσμένος θησαυρός, συνήθως πιστεύεται, ὅτι οὗτος φυλάττεται ὑπὸ ὄφειον, ἢ ἀλέκτορος, ἢ ἀνθρώπου φοβεροῦ τὴν ὄψιν· καὶ ἂν μὲν ὀνειρευθῇ τις, ὅτι ὄφεις φυλάττουσι τὸν θησαυρόν, ὀφείλει ὅπως μηδενὶ ἀνακοινώσῃται τοῦτο, ἀλλὰ δέον ὅπως μόνος κοσκινίσας στάκτην ἴδῃ ἂν αὕτη λάβῃ τὸ σχῆμα ὄφειος, καὶ ἂν πράγματι παρατηρήσῃ ἐπ' αὐτῆς σχῆμα ὄφειος, ἀποδείκνυσιν τοῦτο, ὅτι πράγματι ὄφεις εἰσὶν οἱ φύλακες τοῦ θησαυροῦ καὶ ἀνάγκη ὅπως προηγουμένως φονευθῶσιν οὗτοι, ἄλλως εἰς μάτην ἀποθαίνει πᾶς κόπος. Τὸ αὐτὸ δέον ἵνα πράξῃ τις καὶ περὶ ἀλέκτορος ἢ ἄλλου τινος ζώου· ἂν ὅμως ὀνειρευθῇ ἄνθρωπον καὶ τὴν μορφήν αὐτοῦ διακρίνῃ ἐσχηματισμένην ἐπὶ τῆς στάκτης, ματαία πάλιν ἀποθαίνει πᾶσα περαιτέρω περὶ τοῦ θησαυροῦ φροντίς· διότι ἀνθρωποθυσία δὲν ἐπιτρέπεται.

Ὅτι δὲ πράγματι ὁ ὄφας ἀποστέλλεται ὡς τέρας παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις, τοῦτο δῆλον γίνεται οὐ μόνον ἐκ τοῦ 209, στίχου τοῦ M. τῆς Ἰλιάδος, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐτέρου χωρίου τοῦ αὐτοῦ ἔπους (B. 308 καὶ ἐφεξῆς), ἐνθα ἀναγιγνώσκομεν :

ἐνθ' ἐβῆν μέγα σῆμα· δράκων ἐπὶ νῶτα διαφονός,
σμερδαλέος, τὸν ῥ' αὐτὸς Ὀλύμπιος ἦκε φθοσδός,
βωμοῦ ὑπαΐξας πρὸς βα πλατάνιστον ὄρουσεν.

Προσέτι καὶ παρὰ Οὐεργιλίῳ (Aιν. II. 201—228)² παρατηροῦμεν, ὅτι πρὸς τιμωρίαν τῆς πρὸς τὸ ἀνάθημα τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτοι τὸν δούρειον ἵππον, γενομένης ὑπὸ τοῦ Λαοκρόντος ἀσεβείας δύο φοβεροὶ ὄφεις ἐκ τῆς θαλάσσης ἐξορμήσαντες κατέπνιξαν τοὺς δύο αὐτοῦ υἱούς, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸν, εἰς βοήθειαν προσελθόντα, καὶ ἐκρύβησαν ἐπὶ τέλους ἐν τῷ ναῷ τῆς περθέου Ἀθηνᾶς ὑπὸ τὴν ἄσπινδα αὐτῆς (sub pedibusque deae clipeique sub ozbe teguntur στίχ. 227. Aιν. II).

(Ἀκολουθεῖ).

ΔΗΜ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΟΥ.

δαφίνος ἢ ὄφειος. Δράκοντος πόδας λέγεται ὅτι ἔφερε καὶ ὁ Ἑριχθόνιος ὁ ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ὡς παιδίον ἐντὸς κανίστρου τῇ θυγατρὶ τοῦ Κέκροπος Πανδρόσῳ παράγωρηθεὶς μετὰ τῆς ἐντολῆς ὅπως μὴ ἀνοίξῃ αὐτό. Λέγεται δὲ μάλιστα, ὅτι, ὅτε αἱ ἀδελφαὶ αὐτῆς ἐκ περιεργίας ἠνέωξαν τὸ κανίστον ἀντὶ τοῦ Ἑριχθονίου δράκοντα φοβερὸν εὐροῦσαι, περιήλθον εἰς μανίαν. Καὶ ἡ Μέδουσα κατὰ μὲν τὸν Ἡσίοδον ἔφερον ὄφεις περὶ τὴν οὐρὴν, κατ' ἄλλον δὲ μὴ θογρόφον εἶχε πλοκάμους δι' ὄφειον συρίζοντων. Ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ δύο Γοργόνες παρίστανται φέρουσαι ὄφεις ἐπὶ κεφαλῇς. Ἐκ τῶν αἰμάτων δὲ τῆς ὑπὸ τοῦ Περσέως ἀποκοπείσης κεφαλῆς τῆς Μεδούσης ἐγενήθησαν οἱ πολλοὶ ὄφεις ἐν Ἀφρικῇ κατὰ τὸν Ὀβίδιον.

1) Οἱ στίχοι οὗτοι παρέσχον ἀφορμὴν τῇ γλυπτικῇ ὅπως προαγάγῃ εἰς μέσον τὸ λαμπρόν καὶ φοβερὸν τοῦ Λαοκρόντος σὺν πλεγμῇ, ἀριστοῦργημα τῆς τέχνης ἀξιοθαύμαστον.